

Motion till riksdagen 2011/12:Ub261

av **Marianne Åhman (FP)**

Rätt till teckenspråksundervisning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka hörselskadades lagliga rätt till teckenspråksundervisning.

Motivering

Alla barn och ungdomar har rätt att leva ett kvalitativt bra liv utifrån just sina förutsättningar. Sverige har antagit FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I konventionen fastslås att alla människor har lika värde och samma grundläggande rättigheter. Att alla människors behov är lika viktiga måste ligga till grund för hur samhället utformas. Våra gemensamma resurser måste därför användas på ett sätt som skapar lika möjligheter att delta i samhället.

I konventionens artikel 24 slås det fast att människor med funktionsnedsättning inte får utestängas från det allmänna utbildningssystemet. Alla, särskilt barn med synskada, hörselskada, dövhet eller dövblindhet ska få undervisning på det sätt som är bäst för dem. Detta förutsätter att det finns lärare som både kan verka på, samt lära ut, teckenspråk samt punktskrift.

Över 10 000 barn och ungdomar mellan 0 och 20 år är döva eller hörselskadade i Sverige (Hörselskadades Riksförbunds statistik 2007). Skador på hörsel upptäcks nu allt tidigare, inte minst sedan landstingen börjat med screening redan på BB. Möjlighet finns då att tidigt få ett så kallat cochleaimplantat (CI) inopererat.

Att kunna teckenspråket flytande är centralt för att öka hörselskadades egenmakt. Det är en klar fördel exempelvis vid dålig ljudmiljö, om det saknas hörselteknisk utrustning, vid bad eller vid tillfällen då hörapparaten inte fungerar. Det är varken rimligt eller önskvärt att enbart lita till tekniska lösningar. Individerna själva måste ges den valfrihet och de verktyg som krävs för att klara alla olika situationer i livet.

Fel! Okänt namn på

Under lång tid ansågs det centralt att hörselskadade barn i största möjliga mån skulle anpassa sig till den hörande miljön för att inte låsas in i en enspråkig värld av teckenspråk. Denna norm har sedan ifrågasatts i och med att förståelsen ökat för vad det innebär att vara tvåspråkig som hörselskadad eller döv. Barn med hörselnedsättningar behöver habilitering och stöd i skolan för att få en så bra start i livet som möjligt.

Landstingen är idag skyldiga att erbjuda habilitering och hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen. Kommunerna i sin tur är skyldiga att ge varje barn en så bra skolgång som möjligt utifrån sina behov enligt skollagen. Hänsyn ska tas till elever i behov av särskilt stöd.

Trots detta finns det många barn idag som går i integrerade klasser och inte får den teckenspråksundervisning som är en förutsättning för att få lika möjligheter att delta i samhällslivet. Detta kan bero på exempelvis brister i skolsituation i hemkommunen eller bristande lärarkompetens, det men kan också finnas negativa ekonomiska incitament. Bland annat av den anledningen tillsatte regeringen utredningen Med rätt att välja (SOU 2011:30) som lyfter fram vikten av att hörselskadade barn lär sig teckenspråk. I utredningen står att läsa att riksdagen 1981 beslutade om att officiellt erkänna teckenspråk som dövas modersmål och att erkänna dövas rätt till tvåspråkighet avseende teckenspråk och svenska språket.

Teckenspråkets ställning och status var vid tiden för utredningen stark, men ännu inte reglerad i lagtext. Genom Sveriges ratificering av FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2008 stärktes rätten till teckenspråk.

Den 1 juli 2009 fick vi en ny språklag där det fastställs att vi har ett särskilt ansvar att skydda och främja det svenska teckenspråket. Lagen slår fast att *"den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska teckenspråket"*.

Språklagen begränsas dock av att endast vara en dispositiv ramlag och kan underordnas andra förordningar och lagar som innehåller bestämmelser som avviker från språklagen. Detta medför att språklagen inte erbjuder ett fullgott skydd för teckenspråk som en rättighet.

Utredningen Med rätt att välja (SOU 2011:30) föreslår att teckenspråk jämställs med de nationella minoritetsspråken i skollagen och skolförordningen. Alla elever som har behov av teckenspråk ska ha rätt att få undervisning i ämnet. Utredningen går även så långt att man föreslår att grundskolans eller grundsärskolans elever ska erbjudas att följa specialskolans kursplaner och även ges möjlighet att ta in extern kompetens på området, antingen från annan kommun eller från staten som huvudman för specialskolan.

Jag menar att oavsett vilken lösning som väljs för framtidens skola för barn med hörselnedsättning eller dövhet skall det finnas en laglig rätt till ett andra språk – teckenspråket. Detta skulle stärka teckenspråkets status som minoritetsspråk, uppvärdera arbetet som utförs av lärare med teckenspråkskompetens och synliggöra vikten av att skolan erbjuder teckenspråk i undervisningen. Lagstadgad rätt till teckenspråk för hörselskadade skapar förutsätt-

Fel! Okänt namn på

ningar för en utbildning i världsklass och ökad individuell valfrihet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 3 oktober 2011

Marianne Åhman (FP)